

C. kr. pošti!

Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhäusgasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNISTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto . . . . . 4:40 K
za pol leta . . . . . 2:20 K
za četrlet . . . . . 1:10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 5 in 6.

V Trstu, 1. marca 1915.

Leto VIII.

Kako dolgo bo trajala vojna?

Morda o nobenem vprašanju ne razpravljajo vsepovsod ljudje toliko, kakor o tem, kdaj bo konec morilne vojne. Ali nihče ne more odgovoriti na to vprašanje le s približno točnostjo, ker niso dozoreli na nobenem bojišču dogodki še toliko, da bi obetali skorajšnji konec smrtonosnih bojev. Pa kljub temu ne odnehajo ljudje od tega vprašanja, nasprotno, vedno živahneje se križajo mnenja pri tem vprašanju in vedno iznova se ga lotevajo. V tem vprašanju se izražajo želje, hrepenenje, poželjenje po miru, po normalnih razmerah.

Ali kdo naj odgovarja, kdo je poklican, da odgovarja na to važno vprašanje? Pred nekaj tedni je poizkusil odgovoriti na to vprašanje vojni poročevalec najbolj razširjenega avstrijskega meščanskega lista in je prišel do tega zaključka: Če bodo potekale operacije proti Rusom srečno, tedaj lahko računamo, da bo sredi maja konec vojne. Ta članek je ponatisnilo vse avstr. mešč. časopise, a seveda niso zaradi tega trditve članka pridobile na verjetnosti. Meščanski člankar je pričel svoja prerokovanja z izrekom nekega pruskega generala, ki je odgovoril na vprašanje, kako dolgo bo še trajala vojna: »Dokler ne zmagamo!« Člankar pravi, da to ni odločilno, kdaj da premagamo sovražnika, temveč to odločuje, kdaj občuti sovražnik svoj poraz. Kajti zmagali smo najbrže že, ne da bi vedeli to danes še čisto zanesljivo. Naš največji sovražnik Rusija pa bo občutila poraz tedaj, kadar bodo izčrpane njene zadnje rezerve.

To se pravi torej: Premagali smo Rusijo že, zdaj gre le za to, da se bojujemo tako dolgo, dokler ne prizna Rusija svojega poraza. Ali potemtakem traja vojna lahko še celo večnost.

Člankar je bil pa toliko previden, da je ob sklepu izjavil, da je to zgolj njegovo »osebno naziranje«, ki je seveda nikomur ne vsiljuje. Torej je s tem že takorekoč priznal, da vse njegovo ugibanje o koncu vojne ni vredno niti piškavega oreha in da je popolnoma nemogoče, odgovarjati na to vprašanje s stratežičnega stališča.

Vsi odgovorni faktorji vojujočih se držav izjavljajo danes, da hočejo zmagati, da ne odnehajo prej, dokler ni sovražnik razbit popolnoma. Stvar je pa taka, da vsi ne morejo zmagati, temveč je treba razumeti praktično te izjave tako, da je vsaka država pripravljena braniti se tako dolgo, kolikor časa pripuščajo to njene fizične in gmotne sile, dokler ne bomo sami onemogli. Tako je treba razumevati te izjave in tako razumevanje odkriva tudi obenem vso grozno, globoko resnost te vojne. Te izjave razodevajo enostavno dejstvo, da gre za velikanske stvari, za obstoj, svobodo in bodočnost držav in narodov, za preobrazbo razmer ne le v Evropi, temveč za preobrazbo do najskeptičnega kotička na svetu in zato je treba zastaviti vse sile.

Zato je pa tudi otroško početje določevati le približno konec vojne. Nespametno je tudi tako prerokovanje na podlagi presojevanja nasprotnikovih prednosti in slabosti, a puščati pri tem v nemar svoje. Kaj so zblebetali vse v teh mesecih že o pomanjkanju vojaštva na Francoskem in o njegovem slabem stanju, kako so se norčevali iz nabiranja vojakov na Angleškem in poročali so

z največjo radostjo, da se je vse nabiranje izjalovilo. In vendar je postavila Francoska nasproti Nemcem armado, ki je popolnoma sposobna in vztrajna prav tako kakor nemška armada in prav zadnje dni čujemo, da pošilja Anglija nove tisoče svežih moči na Francosko. Strokovnjaki trdijo, da so angleški vojaki bojovníki najboljše vrste. Kolikokrat so že pisali prevneti žurnalisti, da je Rusija na koncu svojih moči, in dokazovali so to na podlagi velikanskih ruskih izgub, a prav sedaj pripovedujejo naša oficijska vojna poročila, da pošiljajo Rusi vedno nova ojačenja na bojišča. Na novega leta dan je izračunal švicarski list »Bund«, ki se sploh odlikuje v takih računih, da je postavila Rusija nasproti sovražniku že vso svojo armado, všteti vse azijske čete, vse rezerve prvega in drugega poziva, da ima Francoska že vse svoje moštvo na fronti, razen 400.000 manj vrednih čet, med temi vse afriške bele in črne rezerve, da je dalje Anglija dala že vse, kar le dati more in da bo šele spomladi poslala nove, sveže čete, ki seveda nikakor ne bodo na višku, sploh, da je prekročila trojna zveza že višek svojih vojaških sil. Takoj naslednji tedni so pa pokazali, da je bilo vse le gola fantazija, kar je napisal omejnjeni švicarski list.

Ali kdor ve, da ne odločujejo v današnji vojni le puške, topovi in 42centimeterski velikani, temveč tudi velika armada časopisja, ki strelja na vse strani huje kakor 42 centimeterski topovi, ta bo znal primerno oceniti take »račune«.

Čemu vse te enostranosti, čemu zmanjševati sile nasprotnikove, čemu lagati sami sebi? Kakšen je uspeh? To vse le zbuja upanja, ki jih razdere lahko kaj kmalu trpka resnica. Narodi naj raje

LISTEK.

N. Gorelov:

V carjevih ječah.

Samo to bom pripovedoval, kar sem opazoval in doživel ob času svojega bivanja v Katorgah. Bistvo katorge je v tem, da se mora podvreči vsak njen prebivalec kar najstrožje posebno določenim pravilom, ki imajo za cilj, da ubijejo kaznenca moralno in telesno in da čim bolj zmanjšajo število onih, ki živi zapuste katorgo. O pravilih, kakor jih vporabljajo tam, bom poročal.

1. aprila 1908 sem bil obsojen na štiri leta katorge (prisilno delo). Kakor vsi drugi politični jetniki, ki so še v preiskavi, so me utaknili samega v celico. Koncem aprila pa sem moral obleči obleko kaznencev, okovali so me in me poslali k najhujšim zločincem, takozvanim »Ivanom«, v veliko sobo katorge. V to sobo so me poslali za to, da sem bil izpostavljen tem hujšemu zasramovanju. Nadzornik in pazniki v tej sobi so bili na polju zasramovanja naravnost iznajdljivi. Vsak dan so si izmislili nove grozote. Enkrat so nam odrekli vodo za čaj, drugi dan nam niso dali nobene

tople jedi, potem so nam vzeli zopet vso posteljino in odeje; včasih smo morali ležati po več noči na golih, vlažnih tleh. Že ob 6. zvečer po zadnji kontroli smo morali leči vsi na kamenita tla in ostati nepremični, glavo ob glavi, do sedmih zjutraj. Posledica te kazni je bila, da je obolelo najmanj 10 mož za legarjem.

Največji užitek paznikov je bilo pretepanje. Ob vsakem dnevnem času so nas pretepali. Zjutraj izpuščajo kaznence, da zadoste svojim naravnim potrebam in da se umijejo. Vrata odpro in ukažejo, da se pripravimo. Cela kopica pijanih paznikov stoji pri vratih in vsakega jetnika gonijo skozi špalir, kjer ga obsipljejo z udarci in psovkami. Komaj eno minuto ima časa za vsa opravila, pa ga že gonijo nazaj v celico. Jetnike bijejo s pestmi, ključi, kladivi in verigami. Vsi se stiskamo v en kot, iščoč zaščite drug ob drugem — potem stečemo nazaj skozi udarce v sobo. Tukaj se ne smemo ganiti. Paznik, ki starži na dvorišču, strelja takoj, če zapazi le senco na steni.

Pritožiti se? Pri komu? Za vsako pritožbo zapro jetnika v temnico in ga znova pretepajo. Kaznilniški ravnatelj ne pride nikdar v ječe in državno pravdnistvo tudi ne. In če bi tudi prišli, bi imelo to le malo uspeha. Nihče ne bi imel po-

guma za pritožbe in tudi brez haska bi bilo, dokler ne izkusi najvišji upravni uradnik vse te grozote na lastnem telesu.

Nekoč so poklicali sodruga D. k zasliševanju v urad. To priliko je porabil in povedal ravnatelju vpricho orožnika vse grozote, ki se dogajajo v ječah. Oba sta molčala. Komaj je pa bilo konec zasliševanju, so pretepli sodruga in ga vrgli v temnico. Čez dva dni so ga prepeljali v bolnišnico in čez en mesec je umrl. Enaka usoda je zadelo vse polno drugih.

Bjelokos in dva neprestano pijana asistenta so gospodovali v jetnišnici: Veršbitzki in Budilof. Ti trije so pretepli ves dan. Pretepli so na vsak način. Za mir v celici, za dozdevni šum, za rožljanje z okovi, za sejo, za ležo, za stanje, kratkomalo za vse. Krik in vik in klici na pomoč so se razlegali neprestano.

Komaj je zapel v prvič zvonec za kontrolo (od tega hipa pa do tedaj, ko se odparvi kontrola na pot, preteče navadno ena ura), so se morali postaviti vsi jetniki v vrsto in pričakovati kontrolo. Stali smo bosi na vlažnih asfaltnih tleh. Mrzlo železje je povzročalo na nagem telesu mučne bolečine. — Vendar pride kontrola. Stresmo se po vsem telesu, kajti nihče ni varen svojega življenja. Zakaj vsak trenotek lahko zgrabi

gledajo vso veličino te strahotne vojne, in iz tega naj spoznavajo naloge za bodočnost in se ojačijo za bremena, ki jih bo nalagala ta vojna še vsem.

Nobenega računa ni, ki bi z gotovostjo dokazal, kako dolgo bo še trajala vojna, ker ne more določiti nihče mej, do katerih sega sila tega ali onega naroda v boju, v katerem gre za tako velike stvari. In nihče ne more povedati vnaprej, kaj se zgodi še v onih deželah, ki so doslej še nevtralne. Kako dolgo bodo lahko ostale nevtralne? Nobena dežela ne izide nedotaknjena iz svetovne vojne in zato je prav neverjetno, da bi pustile te dežele odločevanje o svoji usodi drugim in da ne bi z lastno voljo poizkušale doseči tega, kar se jim zdi važno?

Zato nam ne preostaja drugega, kakor da vztrajamo in prenašamo odločno vse nevšečnosti te silne vojne.

Socialistična konferenca v Londonu.

V ponedeljek 14. februarja je bila v Londonu konferenca, ki so se je udeležili delegatje socialističnih strank iz dežel trojne zveze. Konferenca je trajala s kratkimi odmori od 10. zjutraj do 8. zvečer. Bila je tajna. Ob koncu konference je bilo izdano naslednje oficijelno poročilo:

Zastopniki socialističnih in delavskih strank zveznih narodov so se sešli v Londonu na povabilo angleške skupine mednarodnega tajništva. Navzočih je bilo okroglo 40 delegatov. Predsedoval je I. Keir Hardie. Med delegati so bili Marcel Sembat, francoski državni minister, mnogo francoskih poslancev med njimi tudi Jean Longuet, Vaillant, Compère-Morel in Albert Thomas, dalje Emile Vandervelde, belgijski državni minister, Henri La Fontaine, belgijski poslanec, Jouhaux, tajnik francoske delavske konfederacije, Rubanovič kot zastopnik ene ruskih strank. Med angleškimi delegati so bili člani parlamenta I. Ramsay Mardonald, Arthur Henderson, G. H. Roberts, John Hodge, W. C. Anderson, I. R. Clydes, dalje Dan Irving, Hunter Watts, Viktor Fischer, W. S. Sanders, I. Bruce Glasier in I. S. Middleton.

Po razpravi je izvolila konferenca komisijo, ki naj sestavi resolucijo. Resolucija naj izrazi skupno naziranje, da je pravica in dolžnost napadenih narodov, ubraniti se in da vztraja konferenca trdno na temeljnih načelih socialistične delavske internacionale. Dalje se je zedinila konferenca za naslednjo resolucijo:

1. Konferenca ne more molčeč prezreti globokejših splošnih vzrokov evropskega konflikta, ki je neizmeren produkt nasprotstev, ki raztrgavajo kapitalistično družbo, zlasti pa politiko kolonialne ekspanzije in agresivnega imperializma, proti kateremu ni prenehal mednarodni socializem nikdar z bojem in za katerega zadene vsako vlado del odgovornosti.

Nekateri so oslepeli po zdravljenju. Tožili so, da jih bole oči in ranocelnik jim je nalil v oči neko tekočino, da so potem popolnoma oslepeli. Ako je tožil kdo, da ga bole zobje, so mu zruvali nalašč zdrav zob. Sodrug S. se je upiral temu, a s silo so mu izruvali tri zdrave zobe. Šele, ko se je S. onesvestil, ga je izpustil ranocelnik.

Ranocelnika smo se končno tako bali, da se ni nihče več zglasil za bolnega in smo našli bolne drugi drug od drugega.

Tako je preteklo osem mesecev. Kako sem bil vesel, ko so poslali mene in še nekatere druge jetnike v lugansko kaznilnico. Huje od tega pekla ni moglo biti ničesar več na svetu. In vendar! V Jekaterinoslavu. Da se dobi pravo sliko o tej ječi, zadošča opomba, da je bilo živih po petih mesecih od 120 mož, ki so bili prišli z menoj, le še 55. Pretepanje, temnica, lakota, prepoved čitanja in pisanja, to je bilo samoposebi umevno. Zlasti glad me je mučil. Kruh in tudi juha sta bila nežitna. Juha je bila nekak močnik iz pomiv in gnilega zelja. Že na hodniku je smrdela tako, da so me obhajale slabosti. Če sem pa zagledal še črve, ki so plavali po njej, sem se skoraj onesvestil. Kruh je bil tako malo pečen, da smo iztiskali vodo iz njega. Iz kruha, ki sem ga dobil zjutraj, sem

Vpad v Belgijo in Francijo po nemških armadah ogroža vso existenco neodvisnih narodov in izpodkopava zaupanje v pogodbe. Pod temi okoliščinami bi pomenjala zmaga nemškega imperializma toliko kakor da sta poraženi in uničeni demokracija in svoboda v Evropi. Socialisti Anglije, Belgije, Francije in Rusije nikakor nočejo razdehati Nemčije politično in gospodarsko; ne bojujejo se proti narodom Nemčije in Avstrije, temveč le proti vladam teh dežel, ki zatirajo svoje narode. Zahtevajo, da se Belgija osvobodi in dobi odškodnino. Zahtevajo, da se reši vprašanje Poljske po željah poljskega naroda, ali v zmislu avtonomije v okviru druge države ali v zmislu popolne neodvisnosti. Žele, da dobe oni narodi v vsej Evropi, od Alzacije-Lorene do Balkana, ki so jih nasilno anektirali, pravico, da odločujejo o sebi svobodno in sami.

Med tem ko so odločeni socialisti neomajno, da se vojskujejo, dokler ni končano to osvobodilno delo, pa niso nič manj odločeni, ustavljati se vsakemu poizkusu, da bi se izpremenila sedanja obrambna vojna v osvojevalno vojno, ki bi povzročila le nove težkoče in izročila različne narode bolj kakor kdaj poprej dvojnemu bremenu: Oboroževanju in vojni.

V prepričanju, da ostajajo zvesti temeljnim načelom internacionale, izražajo člani konference upanje, da bodo delavski razredi vseh različnih dežel zopet kmalu združeni v svojem boju proti militarizmu in kapitalističnemu imperializmu. Zmaga trojne zveze mora biti zmaga za svobodo narodov, edinstvo, neodvisnost in avtonomijo narodov v mirni federaciji Zedinjenih držav Evrope in sveta.

2. Po končani vojni se morajo združiti delavski razredi vseh industrijskih držav v internacionali, da zatre tajno diplomacijo, da zadavi interesente militarizma in oboroževalne industrije, da poravnava sporne točke med narodi obligatorično posredovanje in razsodišča in prisili vse narode k ohranitvi miru.

3. Konferenca protestira proti aretaciji članov dume, proti zatiranju ruskega socialističnega časopisja in obsodbi njegovih urednikov in proti zatiranju Fincev, Židov in ruskih in nemških Poljakov.

Princ Hohenlohe in Galamboš.

Tržaški namestnik princ Hohenlohe je zapustil sredi pretečenega meseca Trst, da prevzame vodstvo vrhovnega državnega računskega urada.

Železničarji izgube zelo veliko s premestitvijo namestnika, ki je, v kolikor je to bilo mogoče, vedno podpiral njih težnje in marsikatero gorje bi bili občutili železničarji, da ni on z intervencijo posegel vmes in zabranil nameravano krivico. Že ob času pasivnega odpora leta 1907.

eden pijanih paznikov ali asistentov ali celo Bjelokos sam tega ali onega, ga pretepe in zapre v temnico. Vrata se odpro in povelje zadoni: Stojte mirno! V tem že planejo asistentje in pazniki v celico, vpijoč in psujoč.

Najprej pregledajo okove. Pri tem pehajo, mečejo, vlečejo za železje, dokler ne teče kri.

Potem prične preiskava vsakega poedinega, ki se konča s tem, da pretepejo 10 do 15 mož in jih zapro v temnico.

Jed je bila v kaznilnici nežitna. Jedi si ni smel nihče kupovati sam. Enkrat na mesec smo si smeli naročiti pri upravi jedi. To jed so pa prinesli le vsakih štiri do pet mesecev in je bila tako slaba, da ni bilo nič užitka. Kdor se je pritožil, tega so pretepli in zaprli v temnico. Denar, ki smo ga oddali v uradu, so kratkomalo spravili v svoje žepe. Seveda je že po preteku treh mesecev razsajal legar, jetika in skorbut. Ob tem času je umrlo vsak dan 10 do 12 mož. Zdravniške pomoči ni bilo nobene, ker ni bil nastavljen noben zdravnik. Ranocelnik je poznal edino zdravilo: Pretepanje. Kadar somupripeljali bolnika, je vprašal, kaj jim je; a takoj je naročil pazniku: »Zdravi jih!« Kar je pomenjalo: »Perteplj jih in pelji v temnico. Perzije Ac. je umrl čez dva dni po takem zdravljenju.

stisnil najprej vodo, potem sem ga zlomil na majhne kosce in dejal te na okno, da so se sušili. Zvečer, ko so nam prinesli svetilko, sem ga še malo posušil in tako sem dobil jed, podobno perpečencu. Vsak dan sem pustil še nekoliko za prihodnji dan, da sem imel dovolj suhe zaloge. Na ta način sem se obvaroval smrti vsled lakote, ali strah in obup nas nista zapustila nikdar. Smrt je bila vedno strašilo vseh. Vsak dan smo slišali: Ta je umrl, oni je zbolel, eden za legarjem, drugi za skorbutom itd. Tudi v tej jetnišnici ni bilo nobene zdravniške pomoči. Ljudje so zboleli in umirali v verigah v celicah. Mrtva trupla so zmetali na hodnik. Tam so ležala — dostikrat po več dni. Kakor v Jekaterinoslavu tako tudi tukaj niso zalegle pritožbe prav nič — posledica pritožb je bilo le pretepanje in temnica. In le en konec je bil za vse te muke — smrt.

Nekega dne nas pokliče ravnatelj — kolikor nas je ostalo še živih — na hodnik in nam razglasi, da nas prepeljejo v kaznilnico v Bahmut.

Zvečer so okovali v kovačnici vsakega iznova in potem smo se odpravili — seveda ne brez običajnih priprav in pretepanja — na pot.

Že v Lugansku so nam pripovedovali, da mora stopiti v bahmutsko kaznilnico vsakdo golglav. Kdor se le količkaj pregreši proti temu,

je sam informiral tedanjega železniškega ministra dr. Derschatto o neznosnih razmerah, ki vladajo na c. kr. državnih železnicah, kar je gotovo pomagalo železničarjem, da so dosegli delni uspeh.

Kakor železničarji, tako se bodo tudi drugi industrialni delavci s spoštovanjem in hvaležnih src spominjali pravičnega tržaškega namestnika princa Hohenloha.

Žal nam je, da se ne moremo z enako iskrenostjo posloviti od ravnatelja tržaškega železniškega ravnateljstva gospoda dvornega svetnika A. Galamboša, ki je bil prevzel 1. 1910 meseca januarja, po upokojitvi nepozabljenega, dobrosrčnega in pravičnega tedanjega ravnatelja dvornega svetnika Ruffa, ravnateljstvo. Ob nastopu je slovesno obljubil Galamboš, da on ne bo bivstveno izpremenil smeri, katero je zasledoval njegov prednik. Ali besede so ostale le besede, ki so toliko zalegle kolikor zaleže svetega Blaža žegen. Z brutalno silo je zatiral vsako odkrito besedo. Seje personalne komisije in delavskih odborov, ki so se zelo poredko vršile, so bile v posmeh vsem našim zahtevam. Smelo lahko trdimo, da ni železničarja, ki bi ob slovesu gospoda Galamboša iztisnil le eno samo solzico, marveč sodba vseh nastavlencev od uradnika pa do zadnjega delavca je soglasna: Hvala bogu, da smo se rešili takega ravnatelja.

Na eni strani je varčeval in stiskal posebno pri delavstvu. Poslabšanje avtomatike za delavce je njegovo delo. Na drugi strani pa je tratil po nepotrebnem premoženje državne železnice. Kadar je bil na Bledu, ni stanoval v hotelu, katerih se tam ne manjka, ampak v salonskem vozu, katerega je moral v jesenskem času kuriti nalašč zato priprežen stroj. Turnusi za vlakospremljevalno osebje so se poslabševali tako, da je osebje odrekovalo odgovornost. Z gospodom Galambošom je odšel eden izmed najbolj zakrknjenih birokratov, kakršnih nas v bodoče bog obvaruj.

Gospod dvorni svetnik Schmitz je prevzel ravnateljstvo državne železnice v Trstu. Upamo, da bo nekoliko pravičnejši kakor je bil njegov prednik.

Vožne odškodnine in odškodnine za prehrano strojnega in vlakospremnega osebja ob času vojne.

Silno se množe pritožbe strojnega in vlakospremnega osebja vseh avstr. železnic glede odmere vožne odškodnine in odškodnine za prehrano ob času vojne. Ob začetku vojne se je zdelo, da pojde vse lepo v redu. Vsak eksponirani uslužbenec je dobil zapisnik, kjer je bila zapisana od-

škodnina, ki mu gre. Poleg tega so prav izrecno opomnili uslužbenca, ki so bili prestavljeni za čas vojne, na nekaterih postajah na odlok vojnega ministrstva z dne 12. avgusta 1914. Ta odlok pravi, da se mora zaračunati vsemu odpoklicanemu osebju za ves čas, ko odidejo iz svojega kraja in dokler se ne povrnejo, razen odškodnine za prehrano, ki je zapisana v zapisniku, torej na dan 24 ur, tudi odškodnina kakor je določena za vojni čas. Ta obljuba je seveda močno utolažila vse odpoklicane in odšli so z zavestjo, da so rešeni vsaj najhujših gmotnih skrbi. Največ jih je odšlo v Galicijo. Več mesecev so opravljali tukaj najtežjo službo in zadoščali nalogam, o kakršnih se preje niti nikomur sanjalo ni. Po 40, 60 in še več ur so bili v službi. V onih urah, ko so bili prosti, so morali počivati večinoma na slami pod podih ali pa na hodnikih v vojašnicah. A tudi tega bornega prenočišča dostikrat ni bilo. Ali vse to in še druge težave so prenašali brez godrnjanja v zavesti, da zahteva težki čas od njih te žrtve.

Ob pričetku novembra 1. 1. je doletelo te uslužbenca razočaranje, ki jih je zadelo najhujše. Načelstva so jim namreč naznanila, na je bilo neopravičeno od njih, da so si zaračunavali vožnino za 24 ur na dan. Izplačali so jim le del zaračunanih odškodnin. Tako so n. pr. izplačali vlakospremniku, ki si je zaračunal na mesec 30×24 ur, to je 720 ur, le 520 ur. Dejali so mu, da računajo 200 ur za počitek. Sploh so pa skoraj v vsakem kraju drugače tolmačili določbe in tako je dobil eden manj, drugi več. Največja zmeda je pa nastala tedaj, ko se je vračalo odpoklicano osebje.

Iz vseh delov naše države je dobivala naša organizacija dan za dnem obvestila o tem krivičnem postopanju in ni minil skoraj dan, da ne bi bilo naznanilo vodstvo organizacije take pritožbe železniškemu ministru.

Enake situacije so nastale v vsem delokrogu državnih železnic, kjerkoli je bilo dodeljeno tuje osebje k službovanju. V mirnih časih so namreč učili uslužbenca v šoli, da računajo v vojni vse v službo.

Postopanje v slučaju odpoklicanja je bilo kaj različno. Eden, ki je bil odpoklican z Dunaja v Linac, je dobil zapisnik, drugi zopet ne. Na eni postaji so dejali uslužbencem, da si zaračunajo lahko odškodnino kakor v vojni, na drugi postaji so zopet trdili, da je edino merodajen regulativ za odškodnino. V vseh teh posameznih slučajih je morala prav krepko intervenirati naša organizacija. Naš trud ni bil zastoj in c. kr. ravnateljstvo sev. žel. je izdalo odloke, ki urejujejo ta pereča vprašanja. Upamo, da se zganejo prav kmalu in napravijo red.

Priporočajte in širite naš list!

pred paznikom? Vas že naučim!« Sedaj so nas napodili na hodnik in pričel se je »pouk«. Čez nekaj časa se ni slišalo drugega kakor hrup udarcev in stokanje. To je bil mnogo obetajoči začetek in tako je bilo tudi vnaprej.

Ob vsakem času so nas preteпали. Vsi uradniki so preteпали, samo topli so nas, samo topli. Vsak dan so kaznovali jetnike različnih celic. Neposredno pred časom, ko poteče kazen, si izmislijo karkoli, da le podaljšajo kazen. Tako se je dogodilo večkrat, da so podaljšali dve do tri-dnevne kazni, oziroma zapor v temnici, na 35 dni. In ves ta čas je dobival dotičnik le kruh in mrzlo vodo. Lakota silno muči. Zvečer smo iskali skorjice kruha med odpadki. Preteпали niso le žive, temveč tudi mrtve. Več dni so ležala trupla sodrugov Krepaka, Palveleva, Savadovskega, Balšarskega na dvorišču. Podgane so že tako objedle njih trupla, da ni bilo mogoče nikogar več spoznati. Tudi v tej kaznilnici je bila posledica vsake pritožbe kazen. Nekoč je prišel nadzornik Fränkel. Sklenili smo, da se pritožimo pri njemu. Ko smo končali, je dejal ravnatelju: Ali ste te ljudi že pretepli?? Predlagam, da storite to takoj.« Nobenega upanja ni bilo, da se obrne na bolje; edina rešitev — smrt. Smrt v različnih oblikah: Legar, jetika, glad, rane... Večkrat pre-

Ali bo ublažila vojna razredna nasprotstva?

Drzna brezupnost ali brezuspešna fantazija je, če si danes ubijamo glavo, kako bo po vojni. Resnica je, da zapusti ta vojna silne sledove v vsem narodnem gospodarstvu in povzroči marsikje globoke izpremembe. Ali kako daleč bodo vplivale te izpremembe na gospodarsko življenje, ko bomo stali pred čisto novimi problemi, to se odteguje našim očem, ker je v temi vsa naša bodočnost. Že v začetku vojne smo konstatirali, da postanejo njene posledice lahko zelo škodljive razvoju strokovnih organizacij. Ne samo na zunan, temveč vojni dogodki preobrazijo gotovo tudi notranje bivstvo našega strokovnega gibanja. Ali tudi težišče v političnem življenju bomo morali prestaviti drugam. Vse politično življenje dobi treznejšo podlago, ki je nam vsiljena vsled strašnih vojnih dogodkov.

Umevno je, ko je izbruhnila vojna kot neodvračljivo dejstvo, da se je potrudil vsak narod z vso močjo, da zabrani sovražnikovo invazijo v lastno deželo in odvrne od nje grozote take invazije in zato želi tudi vsak narod zmago lastne armade. Če presojava s tega vidika, kar se je doslej zgodilo, tedaj razumevamo tudi taka dejanja, ki so, če je, dostikrat zapustila ostra nasprotja z našim dosedanjim temeljnim razumevanjem.

Za čas vojne so izginila vsaj navidezno razredna nasprotstva in je ponehal strokovni boj. Delavski razred je opustil za čas vojne svoje ostro naglašanje razrednih nasprotstev le zato, ker je prepričan, da je državi, predvsem pa njegovim gospodarski moči pomagano le tedaj, če se konča zmagovito ta vojna in če njene grozovitosti ostanejo oddaljene od domačih tal. Dejstvo, da je milijon in milijon najboljših delavcev v vojni, ki branijo domovino z orožjem v rokah, je pri najhujših nasprotnikih delavskega razreda vcepilo misel, da organizirani delavci niso državi tako nevarni kakor so to splošno mislili pred vojno.

Pred kratkim je bil v Magdeburgu shod, na katerem je voditelj konservativcev, poslanec Heydebrand, izjavil, da se bodo socialni konflikti, ki izhajajo iz gospodarskih nasprotstev ponavljali gotovo tudi v bodočnosti. Ali način našega boja in naše temeljno stališče napram socialni demokraciji, se bo moralo izpremeniti, ker pri naša tudi ta naš nasprotnik za obrambo domovine neizmerne žrtve. Tako govori danes eden izmed najhujših nasprotnikov socialne demokracije.

Z gospodom Heydebrandom se lahko strinjamo v tem, da bo morala državna oblast po končani vojni zavzemati napram delavstvu čisto drugačno stališče in da ublaži dosedanji odpor napram delavskim težnjam s tem, da izgubi trdo-

tega pretepejo neusmiljeno. Ker je ob našem prihodu v Bahmut zelo močno deževalo, se nekateri niso odkrili. Zaradi tega so naš takoj vse pretepli in sicer tako močno, da so protestirali celo naši spremljevalci.

Kaznilnica sama na sebi je napravila name silno turoben vtisk. V celici, kamor so me pahnili, je bilo temno kakor v rogu. Polagoma sem razločil postave, ki so čepele ob steni: Ljudje! — Vsi so bili tako preplašeni, da nam ni prišel niti eden od njih nasproti. Tako je preteklo pet do deset minut. Smrtna tišina. Ne morem se dlje premagovati in se splazim po prstih k eni od teh senc. Svari me: »Bolj tiho; paznik te sliši lahko. Sedi in ne premakni se, drugače nas pretepejo in zapro v temnico.« In nato pripoveduje senca o lakoti in drugih mukah; o pretepanju in kaznih. Znana slika. Ljudje izgledajo tukaj res tako kakor sence z onega sveta. Le prehitro smo spoznali tudi mi red, ki je vladal tukaj. Komaj pol ure po našem prihodu se nenadoma odpro vrata. V tem hipu planejo vsi jetniki kvišku. (Veljalo je povele, da morajo vstati vsi jetniki kakor hitro se odpro vrata). Smrtna tišina. Paznik nas gleda z izbuljenimi, pijanimi očmi in se končno zabode v nas, ki smo šele prišli. »Zakaj se ne postavite v vrsto, vi... Ali ne veste, kaj morate napraviti

trgajo grobno tišino kaznilnice strelji. Straža strelja vsled dolgega časa v okna celic. Za vsakega usmrčenega ali ranjenega kaznenca so plačevali namreč po tri rublje. Nekaj časa so odmevali dan za dnem ti strelji. Strel je bil obenem tudi signal za veliko eksekucijo. Kakor divje zveri so planili pazniki v celice. Ko so zadostili svojim živalskim nagonom v eni celici so šli v drugo in so pričeli tudi v tej s pretepanjem, psovanjem in vsakovrstnimi kaznimi. Končno obsodijo pet do šest mož v zapor v temnico, češ, da so uprizorili upor. Te mučijo še huje in skoraj nobeden ne preživi temnice. Sodruga Černjagovskega (obsojen je bil na štiri leta katorge, ker je bil član »Kmečke veze«) so osumili zaradi njegove visoke postave, da je uprizoril upor. Pretepli so ga tako, da je umrl čez nekaj dni. Prav tako so napravili s sodrugom Falveljevem. Zavidal sem ga takrat, da, zavidal sem vse, ki jih je odrešila smrt vseh muk. Neperstano sem mislil na samomor, toda ugodnega trenutka ni bilo. V skupni celici bi bili odgovorni drugi za ta čin, samega me niso zaprli nikdar. Tako sem pričakoval v mukah naravnih konec in pretekli sta dve dolgi, mukotrpni leti.

Ko sem imel prestati le še šest mesecev katorge, so mi naznanili nekega dne, da pridem v kaznilnico v Jaroslav. Nič me ni ganila ta vest.

vratnost, s katero je zastopala državna oblast zgolj interese posedujočih slojev. Zelo riskantno je biti v tej zadevi prerok. Vse kaj drugega pa je vprašanje, bo li zastopalo podjetništvo kot razred po vojni drugačno stališče napram stremljenju strokovno organiziranega delavstva? Dejstvo je, da ne trpi podjetniška organizacija najmanjše škode vsled vojne, marveč da bo enako močna po vojni kakor je bila pred vojno, ker povzroči vsak boj za obstoj gospodarskega življenja nekako socialno izbiranje, ker zruši po vojni povzročena kriza mala odjetja, ki nimajo doveli odporne sile. Vsled tega dejstva se pospeši kapitalistični koncentracijski proces. Kakor v času vsake gospodarske krize se izvršuje tudi v vojni po Marksu dognana »razlastitev razlastiteljev« toliko hitreje, ker pomenja ravno vojna poostreno učinkovanje gospodarskih temeljnih zakonov, po katerih se razvija kapitalistično gospodarstvo.

Sodrug dr. Braun Adolf prinaša v januarški številki nemške znanstvene socialistične revije »Der Kampf« pomisleka vredna razmotrivanja glede nad, s katerimi bodo računale strokovne organizacije po vojni.

Konstatira, da je vojna opustošila neskončne vrednosti in da je vojna obenem prekinila ves produkcijski proces. To se pravi, da stopi produkcijski proces kakor tudi svetovno gospodarstvo v ozadje vsled vojne.

Lahko primerjamo vojno leta 1870./71. s sedanjo vojno. Takrat je po vojni nastopilo blagostanje, razvila se je industrija. Ali takrat je bil kapitalizem v začetnem razvoju in je imel neskončne možnosti za razvoj. Danes pa je kapitalizem že na visočini svojega razvoja in so za nadaljni razvoj gotove naravne meje. Takrat je bila vojna lokalnega pomena, dočim stoji danes v boju 2 tretjini tega sveta. Vse omejitve v eksportu ali domačem konzumu vplivajo gotovo na zaposlenost delavstva, vsled česar se zmanjšuje v strokovnih organizacijah učinkovalna možnost. Pravilno zaključuje Braun, da bodo glavne naloge strokovnih organizacij tudi po vojni pridobivanje boljših plačilnih in delovnih razmer, kar pa bo naravno vzbudilo oster odpor pri delodajalcih.

Braun konstatira, da nimajo strokovne organizacije tisto fantastično dobro bodočnost, katero si domišljujejo nekateri, marveč je bodočnost strokovnih organizacij vseh dežela zelo megljena.

Kogar vodijo gori označene misli, ta gotovo spozna, kako velika je zmota tistih, ki so mnenja, da lahko sedaj za časa vojne izstopijo iz organizacije, ki itak vsled vojne ne morejo vršiti svojih nalog. Ti modrijani pa ne pomislijo, koliko škode so s takim dejanjem storili sebi in svojim tovarišem. Tako postopanje je podobno ravanju tistega, ki je prodal gasilno orodje zaradi tega, ker v istem kraju že dolgo ni bilo požara. Nikdar ni bilo tako potrebno ohraniti svoji stro-

kovni organizaciji zvestobo kakor ravno v sedanjem, tako kritičnem času. Hudo razočaranje bi doživel tisti, ki upa, da bo trajala večno ta harmonija med razredi, ki vlada za časa vojne.

Gospodarsko življenje bo tudi po vojni nadaljevalo svojo pot in se bodo zopet uveljavili kapitalistični temeljni zakoni. Našo moč ohraniti, zaupanje, moč in disciplino ohraniti v naših vrstah, je vse kar moramo sedaj storiti, ako hočemo, da ostanemo pripravljeni za bodočnost.

K problemu Avstro-ogrške monarhije.

Naša dualistiška država ni razdeljena zgolj politično na dve polovici, na Avstrijo in Ogrsko, temveč ima tudi v gospodarskem življenju dve lici. Različni gospodarski razvoj obeh državnih polovic rodi tudi različne posledice v gospodarski politiki skupne monarhije in čisto naravno je, da le-ta nikoli ne more zadovoljiti celokupnim gospodarskim interesom. Avstrija živi danes v izključno agrarni politiki, ki pa je ne more docela zadovoljevati, ker je avstrijska državna polovica že zelo industrializirana in jo sedanji agrarni politiki prijazni colninski sistem v njenem industrialnem razvoju zelo ovira. To naše notranje gospodarsko nasprotje je zahteva ogrske državne polovice, ki je pretežno agrarna dežela in na katere interese se mora Avstrija v svojo lastno škodo ozirati.

Poleg poljedelske produkcije imamo v Avstriji danes že razvito industrijsko produkcijo. Industrija se je v Avstriji zadnje desetletje silno razvila. Ljudstvo, ki izdeluje te industrijske proizvode in od njih živi, ima čisto druge življenjske interese, kot pa ljudstvo, ki živi od produktov zemlje, poljedelstva. Pa če tudi je bil razvoj industrializma v Avstriji v zadnjem desetletju naravnost mogočen, se državna gospodarska politika na to ni zadostno ozirala. Vedno smo imeli ozire na ogrsko državno polovico monarhije, ki je dežela agrarnih pridelkov in ima torej čisto druge gospodarske interese in cilje kot pa Avstrija. Tudi Ogrska ima danes že mnogo industrije; ampak ta industrija gospodarsko še daleč zaostaja za poljedelsko produkcijo ogrske države. Interesom te ogrske poljedelske produkcije se je morala ukloniti celokupna monarhija in tisti trenotek, ko so postali ogrski latifundisti gospodarji in diktatorji državne gospodarske politike avstro-ogrške monarhije, so postali ogrski baroni in grofje tudi politični poveljniki v monarhiji. In tako imamo danes opraviti z ogrsko plemenitaško vlado, od katere je zavisen politični in gospodarski razvoj Avstrije. Zakaj politično in gospodarsko so danes Ogrji pravi gospodarji monarhije, ki jim avstrijsko ljudstvo plačuje trd davek.

Gospodarski razvoj Avstrije je hitrejši od razvoja ogrske državne polovice. Avstrija skoro

postane industrijska država, medtem ko bo Ogrska še dolgo dolgo izrazito poljedelska dežela. V Avstriji se ljudstvo vedno bolj seli iz mesta, ker najde tam boljše pridobitne in življenjske pogoje kot na deželi v poljedelski produkciji. Razvoj bega z dežele v mesta in industrijske kraje je razviden iz naslednje statistike.*)

Od 100 oseb skupnega prebivalstva pade na kraje, ki štejejo nad 2000 prebivalcev:

Leta 1846	19,0
» 1880	38,4
Let 1846	19,0

Na Ogrskem pa pade od 100 oseb celokupnega prebivalstva na mestno prebivalstvo:

Leta 1869	12,8
» 1910	18,9

Iz teh števil je posneti, da se v Avstriji množi prebivalstvo vedno bolj v mestih in industrijskih krajih, kar dokazuje, da se prebivalstvo bolj in bolj peča z industrijsko in obrtno produkcijo, med tem, ko je ta razvoj na Ogrskem še v početkih.

Ako preiščemo, s čim se peča in od česa živi prebivalstvo Avstro-Ogrske monarhije se nam pokaže ta-le slika:

Od 1000 pridobivajočih jih je bilo

	Leta 1869	Leta 1900
v Avstriji	786	582
Poljedelcev	672	582
V industriji	197	222 t. j. 11% poviška
V trgov. in obratu	51	73 t. j. 30% poviška.
na Ogrskem	1890	1900
Poljedelcev	699	686
V industriji	122	134 t. j. 9% poviška
V trgov. in obratu	33	41 t. j. 19 1/2% poviška.

Razvoj industrije je torej v Avstriji očividno in so se te številke do danes brez dvoma zopet pomaknile naprej, medtem ko kažejo številke za Ogrsko v desetletju od 1890—1900 večjo stabilnost.

Poljedelska produkcija na Ogrskem nam kvantitativno daleč prednjači, vsled česar je potreba, da Ogrska svoje poljedelske proizvode izvažna in sicer izvažna v Avstrijo za kolikor mogoče visoke cene. Da to doseže, mora Avstrija za uvoz poljedelskih produktov iz inozemstva zapirati svoje državne meje z neprimerno visokimi carinami, tako, da smo izročeni pri nakupu poljedelskih produktov kolikor le mogoče na milost in nemilost Ogrski, odnosno njenim plemenitaškim latifundistom.

*) Vse številke so vzete iz knjižice Einige Daten zur wirtschaftlichen Entwicklung Österreich-Ungarns in den letzten 50 Jahren. Zusammenge stellt von der Anglo-Oesterreichischen Bank anlässlich ihres 50jährigen Jubiläums.

Bil sem tedaj telesno tako slab in bolan, da mi je bilo vseeno, kje umrem.

V kaznilnico v Jaroslav pošiljajo take »zločince«, ki jih označujejo v uradnem jeziku za »značajce, ki se zoperstavljajo«. V Jaroslavu naj jih »poboljšajo« in »ukrote«. Red, ki je vladal v Jaroslavu, je pa presegal vse, kar sem bil doživel doslej. Že ob vstopu v kaznilnico smo izvedeli, da kaznujejo tukaj najhujši prestopek s pretepanjem in temnico.

Komaj smo stopili čez prag — so nas slekli do nagega, pobrali nam vse, kakor sladkor, čaj in zaviti v cunje so nas zaprli vsakega posebej.

»Danes pretepite vse s šibami«, sem slišal vekati paznika. Potem sem bil sam v celici: Vlažno je bilo v njej, mrzlo, starhotno. Rano celnik je hodil iz celice v celico in preiskaval zdravstveno stanje vsakega posameznika. Molčeč me je prijel za roko, štel udarce žile in molčeč je zopet odšel. Ena ura, dve, tri ure najhujših muk so pretekle... nikogar ni bilo, da me odpelje. Slišal sem, ko so odpirali celice drugih, slišal, kako so odpeljali moje tovariše nekam — najbrže k eksekuciji... Čez nekaj časa sem izvedel, da so jih odnesli mnogo od te eksekucije v bolnišnico na mrtvaški oder. Nočem opisovati teh eksekucij. Tudi o duševnih mukah, ki jih pretrpe-

jetniki pri tem, ne govorim. Ali sploh zadostuje govor, da opiše grozopolne duševne muke, ki objamejo vsakega človeka, zlasti pa še inteligentnega, pri teh eksekucijah? Le malo jih je, ki si upajo po teh mukah še dalje živeti. Mnogo nas je bilo sklenilo že preje, da se usmrtimo po taki eksekuciji. Mene ni zadela; ranocelnik je spoznal na utripih žile, da ne preživim eksekucije. Kljub temu, da sem bil skrajno jetičen, so me uteknili za cel mesec v temnico.

Temnica in pretepanje, pretepanje in temnica... za hojo po celici, če sem ležal, če so zaroportali okovi, če okovi niso ropotali. Nikdar ni bilo paznikom prav in za vse so bile oštre kazni.

Nekega sodruga so pretepli za to, ker ni bil na izprehodu oddaljen od svojega sosedu pet korakov, drugega zato, ker ni bil pazniku všeč njegov obraz, tretjega... kratkomalo, vsak dan so pretepli po več mož. Vsi so bili že izmučeni, oslavljeni, ponižani. Kakor v prejšnjih kaznilnicah, tako je bila tudi v tej le ena rešitev — smrt. Smrt pa je gospodarila povsod. Zlasti po celicah onih, ki so bili obsojeni na dosmrtno ječo. Za te tudi uradno ni bilo nobene zdravstvene pomoči: Umrli so v celicah. Če se je posrečilo komu od teh po dolgih prošnjah, da so ga pripeljali k zdravniku, tedaj mu tudi to ni pomagalo nič.

Vsakega, ki je bil obsojen čez deset let, je poslal zdravnik nazaj v celico: »Pes, upaš si, mene še nadlegovati? Svoje kazni itak ne preživi. Pretepsti ga morate, da ne pride prihodnjič več k meni«. Ta dr. Sučov je imel čudne pojme o nalogah zdravnika. Dostikrat je tako sirovo ravnal z bolniki, da so ti vzkipeli in mu povedali svoje mnenje: Seveda so bili za to tepeni. Toda včasih je cinično odgovoril: »Kako naj drugače postopam z Vami, ker ste Vi vsi sovražniki urejene družbe in če z Vami ravnam tako, kakor s pravimi bolniki, postanem tudi jaz sovražnik družbe.« Na mojo srečo sem bil kmalu tako izčrpan, da sploh nisem občutil nič več. Nič me ni več razburjalo... vse je šlo mimo mene. Takšen sem ostal do konca muk. Končno je prišel tudi ta dan, dan veselja, dolgo pričakovani dan, dan, po katerem sem hrepenel. Ali tudi ta dan ni bil brez grozote.

Kako naj pridem jaz, ki sem tako težko bolan, v Sibirijo, kamor so mi dovolili, da se naseelim? Tako slab sem bil, da sem spregledal ta dan. Šele ob 10. dopoldne mi je povedal paznik, da je potekel moj čas in da še danes lahko zapustim kaznilnico. In še tisti dan sem zapustil deželo strahot in smrti, katorga imenovano.

Žita se je pridelalo v Avstriji	
leta 1878 za	K 994.000.000
» 1912 za	K 1.918.000.000
Na Ogrskem pa	
leta 1878	K 1.408.000.000
» 1912	K 3.055.000.000

Nasprotno pa imamo v Avstriji zaznamovati velik napredek v številu industrijskih obratov. Statistika avstrijskih obratov, ki so vezana na zavarovanje zoper nezgode, kaže sledeči napredek:

1890 je bilo 131.326 obratov z 1.231.818 osebami. 1911 je bilo 615.042 obratov s 4.020.756 osebami. ki se jim je izplačalo na mezdah 2.193.811.000 K.

Tovarniških obratov je bilo v Avstriji:	
leta 1901	11.811
» 1911 pa že	16.181

V industrijski stroki so se na Ogrskem najbolj razvili parni mlinci kot posledica velike produkcije žita. Pri nas kupujemo n. pr. moko izključno od ogrsko-židovskih mlinov.

Bilo jih je na Ogrskem	
leta 1863	147
» 1873	492
» 1906	1908

Kar se tiče industrijske produkcije, kaže statistika iz leta 1912 zelo podučno sliko. Pridelalo se je železne rude:

v Avstriji	29.300.000 q
na Ogrskem	19.800.000 q

Črnega premoga:	
v Avstriji	1.580.000 vagonov à 10 ton
na Ogrskem	130.000 vagonov à 10 ton

Rjavega premoga:	
v Avstriji	2.630.000 vagonov à 10 ton
na Ogrskem	828.000 vagonov à 10 ton

Sirovega železa:	
v Avstriji	17.600.000 q
na Ogrskem	5.434.000 q

V proizvodnji železne rude, premoga in posebno železa, kateri produkti so za razvoj industrijskega življenja najvažnejši, daleč prednjačimo ogrski državni polovici in smo v primeri z Ogrsko prva industrijska država. Železo je v narodno-gospodarskem življenju regulativ vsega gospodarstva v kapitalistiško razviti in organizirani državi. Nekoliko podrejeni, a silno važen činitelj v gospodarskem življenju kapitalistiško proizvajalne družbe je produkcija rudnikov in plavžev. Ako v tem pogledu primerjamo obe polovici naše dualistiške države, se nam šele pokaže resnično gospodarsko razmerje med Avstrijo in med Ogrsko. Vrednost vse rudniške in plavžarske produkcije je znašala (vštevši saline)

a) v Avstriji	
1864	K 115.000.000
1912	K 579.072.000
b) na Ogrskem	
1864	K 53.000.000
1911	K 160.000.000

Če je v kvantiteti te produkcije, ki je pravzaprav poleg železa korenina vsemu nadaljnemu industrijskemu razvoju taka razlika, ni razmerje v drugih strokah moderne industrije nič drugačno.

Poleg strojne produkcije v Avstriji, ki se je za leto 1912 ocenila na 900.000.000 K, produkcije roman- in portland cementa (l. 1911 — 14.260.000 q) in poleg produkcije sirovega olja v Galiciji (1909 — 20.767.000 q; 1912 — 11.870.000 q) imamo drugo produkcijo, ki se mora izvažati, n. pr. pivo. Piva se je skuhalo:

a) v Avstriji	
1864	7.400.000 hl
1912	21.638.000 hl
b) na Ogrskem	
1865	597.000 hl
1912	2.932.000 hl

Isto razmerje je v proizvodnji sladkorne pese, ki se obdeluje v sladkornih tovarnah. Na priliko:

Avstrija 1912/13	84.000.000 q
Ogrska 1912/13	41.000.000 q

Celo v tej proizvodnji, za katero ima Ogrska kot agrarna dežela vse pogoje, zaostaja za Avstrijo v industrializaciji za pol kota.

Iz navedene statistike je jasno razvidno, da stoji Avstrija na pragu postati industrijska država. Temu razvoju bi odgovarjala taka državna

politika, ki bi ta razvoj pospeševala, v prvi vrsti varovala naše industrijske izdelke in jim zagovarjala primeren odjemalski trg, zlasti na Balkanu, kjer te naše izdelke rabijo in kupujejo. Obenem bi morala državna politika skrbeti, da bi ljudje, ki žive od industrije, dobili svoje življenjske potrebščine za ceno, ki jo prenese konkurenca inozemskih poljedelskih producentov.

Ker pa je druga državna polovica, Ogrska, pretežno agrarna dežela, je interesovana na tem, da varuje in dviga ceno svojim poljedelskim produktom brez ozira na našo avstrijsko industrijo. Na Ogrskem političko vladajo veliki posestniki-agrarci, ki so zadnja leta dobili nepodcenljiv vpliv na vodstvo celokupne monarhije. Pod tem vplivom silno trpi gospodarsko in političko življenje naše državne polovice, ki je zadnja leta ne zgolj vsled zunanjih političkih kriz, ampak glavno vsled odločujočega vpliva ogrskih agrarnih magnatov začela hirati. Naša trgovinska in zunanja politika ni več v skladu z resničnimi življenjskimi interesi avstrijske države, ker se interesi Avstrije in interesi Ogrske v gospodarskem življenju niti na znotraj in niti na zunaj ne dajo spraviti v harmonično celoto. Edina rešitev je popolna gospodarska ločitev od Ogrske, ker le v ločitvi more Avstrija pričakovati leka za svoje bolehujoče gospodarsko življenje in večji razmah svojih gospodarskih sil.

Izjava ruskih socialnih demokratov v dumi.

9. februarja so podali ruski socialni demokratje naslednjo izjavo v dumi:

»Že ob izbruhu vojne je izjavila socialno demokratična stranka, da ne more zaupati vladi. V šestih mesecih, ki so potekali od tedaj, se je pokazalo, da je stranka prav sodila. Posledice vojne, ki so povsod strašne, so v Rusiji vsled vladne politike še hujše. Vlada je pričela takoj z nazadnjaškimi odredbami, da utrdi svoje izpodkopano stališče. Kakor je že običajno se je spravila nad tuje narodnosti. Med tem ko so delali Poljakom obljube, so pritiskali na Fince še ostreje, so preganjali Žide in celo v zasedeni Galiciji so nastopili proti Ukrajincem. V drugih deželah store vse, da olajšajo bedo, povzročeno vsled vojne. A na Ruskem razganjajo socialno demokratične shode, na katerih naj bi se razpravljalo o bedi in zatirajo socialno demokratično časopisje. Višek tega preganjanja je dosegla vlada, ko je dala aretirati pet članov dume in njihove sodruge. Protestiramo pred vso Evropo proti temu preganjanju. Vlada se obrača sedaj na dumo, ker je prepričana, da jej ta ugodi v vsem. Vojno posojilo z izdajanjem papirnatega denarja in pomnožitev indirektnih davkov se je izvršilo z ukazom, a se ne predloži. Socialna demokracija kliče slej ko prej k boju za notranjo svobodo Rusije. Dalje pa izjavlja frakcija, da bo v soglasju s sklepi kodaniške konference pričela prej ko mogoče delati na to, da se konča vojna in za mir, ki naj izraža voljo vseh, v vojno zapeljanih narodov.

Miru pa ne smejo pripravljati neodgovorni diplomatje. Le mir, ki ga sklenejo narodi, je pokor, da ne anektirajo države tuja ozemlja. Narodi morajo določevati sami svojo usodo in pričeti z razoroževanjem ter postaviti na mesto stalnih armad ljudsko oborožitev in sporna vprašanja naj razloži mednarodno razsodišče.

To izjavo neustrašenih naših ruskih sodrugov je seveda zatrla ruska cenzura in prišla je šele pred dobrim tednom v list »Social-Demokrat«, ki izhaja v Stockholmu. List pristavlja k tej izjavi, da je izzvala v dumi velikanski protest, zlasti pri desnici. Naslednji dan po tej izjavi je razpravljala дума o proračunu. Sodrugi Tuliakov je izjavil, da ne dovolijo socialni demokratje proračuna, ker jih k temu sili notranja politika vlade.

„Vojni socializem“ občin.

Zanimivo je opazovati, kako izvršujejo sedaj praktično različne oblasti to, kar so zahtevali socialisti pred vojno, da se ukrene v blagor ljudstva. Našim teorijam so se smejali in jih označevali za

utopije. Ali sila kola lomi. Vojna kuje socialističnim naukom orožje, kakor si ne moremo želeti boljšega. Koliko so si prizadevali zastopniki organiziranega delavstva v različnih zastopstvih, da spravijo preskrbovanje z živili na tako pot, ki koristi najširšim slojem in zabranjuje oduševstvo posameznikom. Mesta v Nemčiji so zlasti delavna sedaj v vojni na tem polju. Gotovo bo zanimalo vse sodruge, če podamo kratek pregled o »vojnem socializmu« po občinah.

Nemška mesta nakupujejo sedaj velike množine mesa, da se založe za čas primanjlovanja. Mestni zastop v Reinickendorfu je založil v ta namen visoko vsoto 1.100.000 mark. Nakupil je že 4000 centov mesnih konzerv v škatljah. Dalje nakupi še 2000 centov slanine, 1500 centov masla in 1500 centov gnjati in različnih klobas. Reinickendorf je predmestje Berlina, ima le 35.000 prebivalcev in letnega proračuna okoli štiri milijone mark. Mesto Berlin je nakupilo lansko leto ob izbruhu vojne rži, ržene moke, pšenico, pšenične moke, krompir, krompir, moko, koruzo, grah, ješprenj, konzerve, slanike, meso in slanino, in je spravilo vse to v zalogo. Sedaj prodaja berlinski magistrat na 100 stojnicah krompir po 11 pfenigov kilogram. Mesto Vratislava je dovolilo za nakup življenjskih potrebščin šestnajst milijonov mark. Mesto Kelmoraju je nakupilo tudi za več milijonov življenjskih potrebščin in prodaja že od decembra krompir. V januarju je pričelo to mesto prodajati tudi norveške slanike in daje 10 slanikov za 70 pfenigov. V najbližjem času prične prodajati tudi kisle zelje. Druga živila ima tudi v zalogi, a jih prične prodajati pozneje. Mesto Hörde na Vestfalskem — 33.000 prebivalcev — redi prašiče v lastni režiiji. Mesto Wilmersdorf pri Berlinu je sklenilo s 13 mlekarji v mestu pogodbo, glasom katere morajo pobirati redno vse ostanke jedil po hišah in jih porabljati za živinsko krmo.

Tudi za smotreno obdelovanje zemlje se brigajo nemška mesta. Le en primer. Mesto Düsseldorf je nasadilo že v jeseni na svojem zemljišču zelenjavo. Poizkus se je obnesel izvrstno. Na spomlad bo obdelalo še več svojih zemljišč in nasadilo krompir in sočivje.

Hudi časi vojne so šele izučili ljudi, da zahteve socialne demokracije niso neizvedljive, temveč je treba le resne volje, da se pomaga ljudstvu. Upajmo, da ne ostanejo nauki, tako drago kupljeni, za bodočnost neuspešni in da odpro tudi najbolj zakrknjenim oblastim oči, kako se povzdigne blaginja ljudstva.

Dopisi.

Pragersko. V zadnji številki »Železničarja« smo se bavili z gospodom »veletržcem Zelanom, ki je izkoriščal bolniško blagajno juž. železnice s tem, da se je priglasil bolnega, a je med tem časom barantal z žitom, s slamo, krmo in drugimi agrarnimi produkti. No, ta možakar ima tudi zelo dober nos. Hitro je izvohal česa potrebuje ljudstvo v teh časih najbolj. Ve, da je takozvani vojni kruhek zelo suh in trd, pa se je spomnil pregovor, da tam teče, kjer se maže. Postal je špehar na Pragerskem. Kruh in špeh, to je naš ideal; kruh in špeh tekne ponoči, pa tudi podnevu. Kos kruha, pa še večji kos špeha, to daje moč železničarju, prodajalcu pa dobiček.

Zelanu je bila vedno železniška služba posttranska stvar, kajti pri kupčiji se zasluži v enem tednu toliko kolikor na železnici v enem mesecu. Pred vojno so podjetniki precej zidali; Zelan je takoj pogruntal, da je treba za stavbe cementa, pa je postal trgovec s cementom. Med vojnim časom pa morajo »mavtarji« mirovati. Zelanov dobiček je kazal torej bolj na suho. Ali on, brihtna glavca, to takoj razume, pa se loti kupovati hruške in jabolka za »Rdeči križ«. Ker pa to delo premalo nese, je šel raje med špeharje. Težko se izžme prvi milijoneček, a potem ko je ta skupaj, gre kakor po loju. Saj pripovedujemo, da je pričel trgovati Rothschild z vžigalicami, pa je vendar postal večkratni milijonar. Ali on je bil bolj internacionalen, kakor je pargerski špehar. Med tem ko Rothschild ni razlikoval med kupovalci — saj denar ne smrdi — pa gopod Zelan ne

proda špeha socialistom, magari da mu ponujajo 5 K za kilogram.

To kaže, da ne razume Zelan temeljnih trgovinskih nauk. Čim več gre izpod rok blaga, tem več dobička ostane, to je najvišje načelo vsakega trgovca. No, pa dovelj o Zelanovih kupčijah. G. Zelanu pošepetamo samo to na uho, da bo zanj bolje, če drži jezik za zobmi, kakor da se hvali naokrog, koliko železničarjev je spravil že k vojakom in pa da poskrbi, da bo tudi Stropnik vpo-klican. Ostanite raje pri špehu, to je še vedno bolj čeden posel, kakor pa škodovati ljudem.

Društveni vestnik.

Dne 31. januarja t. l. je bil očni zbor krajne skupine Pragersko s sledečim dnevnim redom:

1. Poročila:
  - a) predsednika;
  - b) blagajnika;
  - c) kontrole.
2. Volitev novega odbora.
3. Situacijsko poročilo.
4. Raznoterosti.

Poročila so bila soglasno sprejeta. Pri točki volitev se je izvolil sledeči odbor:

Predsedniki Zeliška Karol, namest. Dornik Matej; blagajniki: Vidovič Peter, namest. Plovhl Ivan; zapisnikarji: Podlacher Anton, namest. Brenkovič Fran; knjižničarji: Brenčič Jakob in Pegan Ivan; pregledniki: Nekrep Alojzij in Stropnik Fran; zaupniki: Bergles Ivan, Pogorevc Ludvik, Kores Alojzij, Somersacher Mihael, Kocjan Martin, Kirbiš Ivan, Pristovnik Ivan, Zemljek Fran, Marčič Anton, Koller Sigmund, Gajst Anton, Lenard Štefan, Paj Fran in Janžekovič Tomaž.

K tretji točki dnevnega reda je poročal sodrug Kopač iz Trsta in je žel za svoje stvarno poročilo splošno priznanje.

2. februarja t. l. je bil občni zbor krajevne skupine Gorica I. s sledečim dnevnim redom:

1. Poročila.
  - a) predsednika;
  - b) blagajnika;
  - c) kontrole.
2. Volitev novega odbora.
3. Raznoterosti.

Izvoljen je bil sledeči odbor:

Predsedniki: Gajšek Simon; nam.: Tomkiewicz Ivan; zapisnikarjem: Vizjak Miha; blagajnikom: Bizjak Josip, nam. Kersič Viktor; pregledniki: Resič Anton in Tabaj Fran; zaupniki: Donilko Celestin, Mozetič Anton, Kikelj Blaž, Devetak Josip I., Calligaris Giovanni, Vaupotič Ivan in Jurčič Josip.

Pri točki »Raznoterosti« se je rešilo nekaj notranjih zadev krajevne skupine, nakar je po primernem nagovoru sodrug predsednik zaključil občni zbor.

V soboto 6. februarja t. l. se je vršil v gostilni pri »Ekonomu« v Trstu občni zbor krajevne skupine Trst II. z običajnim dnevnim redom.

Sodrug Padar je poročal o delovanju krajne skupine, sodrug Konič o blagajniškem stanju.

Kontrola predlaga staremu odboru odvezo; predlog je bil soglasno sprejet.

Iz poročila je razvidno, da je odbor v polni meri storil svojo dolžnost.

Blagajniško stanje je:

Dohodki:

3195 članskih prispevkov po 1 K 20 vin. — 3834 K, 111 pristopnin à 50 vin. — 55 K 50 vin., 1455 HU. à 50 vin. — 727 K 50 vin. Kolportaža časopisa »Volk« 11 K 50 vin. Kazen za izposojene knjige 12 K 3 vin. Razni dohodki 83 K. Saldo: 157 K 28 vin., skupaj 4880 K 41 vin.

Izdatki:

Na centralo odposlano: 2753 kom. »Eisenbahner« po 36 vin. — 991 K 8 v. 402 kom. »Železničarja« po 36 v. je 144 K 72 vin. 3195 centralnih prispevkov po 60 vin. — 1917 K. 111vpisnin po 50 vin. — 55 K 50 vin. 1455 prispevkov H. U. po 50 vin. — 277 K 50 vin. 1130

prispevkov za »Železničarski dom« po 30 vin. — 33 K 90 v. 3195 prispevkov za delegacijski sklad po 2 vin. — 63 K 90 vin. Za »Lavoratore« 23 K 28 vin. Provizija blagajniku (4 vin. od prispevka) 127 K 80 vin. Podpore za krajne skupine 197 K 80 vin. Renumeracije za izgubo zaslužka 62 K 80 v. Stroški za zborovanja 36 K 10 vin. Delegacije 115 K 50 vin. Naročnina na časopisje 33 K. Učni tečaj 21 K 60 vin. Izpopolnitev knjižnice 172 K. Tiskovine 30 K 90 vin. Poština in pisalne potreščine 18 K 28 vin. Strokovna komisija v Trstu 39 K. Razni izdatki 31 K. Izdatkov skupaj: 4842 K 66 vin. Blagajniško stanje 31. decembra 1914 37 K 75 vin. Skupaj 4880 K 41 vin.

Izvoljen je bil soglasno sledeči odbor:

Predsedniki: I. Padar Fran, II. Kotnik, III. Vodena K. Blagajniki: I. Konič in II. Vetrrič. Zapisnikarji: I. Ladel, II. Plavec in III. Bončina. Pregledniki: Vajdič in Schnabl. Knjižničarji: Kenck in Neposan. Odborniki: Zink Ivan, Tschoffenig, Melze, Markhl, Uschan, Bomosser, Wirtič, Kreuzer, Pečnikar, Scherian, Weber, Bischof Klokoščnik, Svava, Šojer, Gipf, Greber, Wagner, Šavli in Mar.

Po kratkem poročilu sodruga Kopača je predsednik po rešitvi nekaterih notranjih zadev zaključil zelo dobro uspeli občni zbor.

Dne 7. februarja ob pol 10. predpoldne se je vršil občni zbor krajevne skupine Opčina z dnevnim redom:

1. Poročila:
  - a) predsednika;
  - b) blagajnika;
  - c) kontrole.
2. Volitev novega odbora.
3. Situacijsko poročilo.
4. Raznoterosti.

Po zelo stvarnih poročilih predsednika in blagajnika je predlagala kontrola staremu odboru odvezo. Predlog je bil soglasno sprejet. V odbor so bili sledeči sodrugi izvoljeni: Predsedniki: Pečnik Josip, nam. Kavčič Andrej; zapisnikarji: Trelec Alojzij in Frelich Anton; blagajniki: Husu Peter, nam. Holzer Ivan za drž. žel., Pavčič Ivan za progo Opčina-Divača, Pirc Tomaž za Gvardiello. Pregledniki: Ojstršek Josip in Stok Štefan; odborniki: Čebule Josip, Ivančič Jaka in Lujz Anton. Zaupniki za delavce: Husu Rudolf, za premikače: Černe Anton in Skrinjar Karol; za državne žel.: Holcer Ivan in Metlika Karol; za progo Divača-Opčina: Sluga Štefan in Kuret Valentin; za Gvardiello Retenwender Rupert.

Sklene se, da imajo le izvoljeni funkcionarji pravico pobirati članarino. Vsispisi tikajoči se krajevne skupine se naj naslovijo na Josip Pečnika, mojster juž. žel. na Opčinah; v denarnih zadevah se naj člani obračajo na sodruga Husu Peter.

Člani, ki imajo doma društveno knjižnico, jo morajo prinesiti predsedniku v svrhu kontrole.

Končno je poročal sodrug Kopač o splošnem društvenem položaju ter pozivljaj sodruga k neumornemu delu za organizacijo, ki jo bomo rabili po vojni.

8. februarja je bil občni zbor krajevne skupine Gorica III. z običajnim dnevnim redom. Na shodu je bil tudi deželni tajnik, sodrug Kopač iz Trsta. Poročilo odbora so vzeli zborovalci soglasno na znanje in podelili staremu odboru odvezo.

Novi odbor je sestavljen tako:

Predsedniki: I. Steiner Friderik; II. Weidenthaler Rudolf; III. Landa Franc. Blagajniki: I. Schiffner Hugo, II. Parth Ivan in Sotz Anton. Zapisnikarji Kranzer Josip, Feilhauer Ludvik in Weigl Ivan. Kontrola: Curhalek Josip in Vedan Ivan. Odborniki: Sbaschnig Jožef, Ulbrich Karol in Kette Anton.

K tretji točki dnevnega reda je poročal sodrug Kopač iz Trsta, ki je obrazložil situacijo v organizaciji. Nato so se rešile še nekatere notranje zadeve te krajevne skupine. Sodrug Steiner je zaključil občni zbor.

Vsi spisi zadevajoči krajevno skupino Gorica III., naj se naslavlja na sodruga Friderika Steinerja, strojevodja c. kr. drž. železnice, Solkan 380. Denarne zadeve rešuje pa sodrug Schiffner Hugo, strojevodja c. kr. drž. železnice v Gorici.

V nedeljo 14. februarja je bil redni občni zbor krajevne skupine Gorica II. z običajnim dnevnim redom.

Sodrug Kocjančič je poročal o odborovem delovanju; sodrug Nagelschmied o blagajniškem stanju in o gibanju članov; sodrug Kürbisch o društveni knjižnici. V svrhu kontrole so izvolili zborovalci dva sodruga, ki sta pregledala blagajno, namesto vsled službe zadržanih preglednikov.

Preglednika sta po kontroli blagajniških knjig predlagala staremu odboru odvezo. Predlog je bil soglasno sprejet.

Pri drugi točki dnevnega reda se je izvolil soglasno sledeči odbor:

Predsedniki: I. Seisser Karol, II. Hohenberger Florian, III. Kurnik Iv. Blagajniki: I. Nagelschmied Ivan, II. Trattner Friderik, III. Suk Vaclav in IV. Jonke Alojzij. Zapisnikarji: Klein Rudolf, Birtič Josip in Urh Fran. Knjižničarji: Kürbisch Roman, Klaringer Friderik in Trimpold Maks. Kontrola: Deutsch Anton in Dernovšek Rudolf. Odborniki: Kocjančič Anton, Hladnik Rudolf, Ivanc Valentin, Tenk Karel, Guštin Josip, Toplak Konrad in Pirc Karel.

Pri točki »Raznoterosti« je poročal sodrug Kopač o splošni situaciji; predsednik pa o konsumni zadrugi in o potrebi nadomestnih volitev. Shod je bil zelo zanimiv in je trajal 4 ure. V pozni uri je predsednik s primernim nagovorom zaključil to pomembno zborovanje.

Nabrežina. Železničarski shod krajne skupine Nabrežina, ki je bil 3. februarja 1915, je bil prav dobro obiskan.

Dnevni red je bil:

1. Provizijski sklad za delavce.
2. Pomen ustanovitev podpornega sklada.
3. Pomen železničarske organizacije.

Predsednik krajne skupine sodrug Jan Alojzij otvarja shod in podeli takoj besedo sodr. tajniku Josip Kopaču iz Trsta. Govornik razloži sodrugom pravila provizijskega sklada in poroča koliko časa se je morala socialno-demokratska stranka boriti, da je dosegla pri južni železnici provizijski sklad za delavce. Pojasnil je, koliko bo vsakdo plačeval na mesec in koliko dobi pokojnine. Grajal je tiste železničarje, ki še sedaj niso prišli na pravo pot ali spoznanja ter se ne oklenejo delavske, socialno demokratične stranke, ki se edina bori za izboljšanje delavčevega življenja.

Govornik je tudi sodrugom polagal na srce, naj se oklenejo organizacije, da bodo po vojni zopet lahko delovali in da se bomo pokazali še močnejši kakor doslej. Govornik je žel za svoja stvarna izvajanja mnogo pohvale.

O pomenu podp. sklada poroča preds. Jan. Pravi, da je v težkih sedanjih časih naša dolžnost, družine vpo-klicanih železničarskih uslužbencev in »Rdeči križ« z združenimi močmi podpirati. Vsak mesec, za čas vojne, darujmo en odstotek zaslužka, ki ga odtegne načelnik. Nabrani denar se razdeli vsak mesec po družinskih razmerah in v slučaju bolezni. Navzoči zborovalci sklenejo, da bodo vplačevali nastavljeni en odstotek, in delavci pol odstotka.

Predsednik Jan predlaga potem, naj se izvoli poseben odbor za podporni sklad in priporoča, da naj pri glasovanju vsi glasujejo za ta sklad, ker ima pač vsak železničar toliko usmiljeno srce do svojega bližnjega, da glasuje za ta predlog.

Sodrug Princič da predlog na glasovanje. Predlog je bil soglasno sprejet.

K temu predlogu se še oglasi k besedi sodr. Dom. Kleidernig, Kukovičič in Frank, ki so vsi odobravalni ta predlog.

V odbor so bili izvoljeni: Dom. Kleidernig, predsednik; Jan Alojzij, blagajnik; odborniki so: Žele Tomaž, Škerk Mihael, Abram Anton, Pavlin Jožef, Petrovič Ignacij.

Predsednik Jan razloži potem še pomen organizacije, kaj se je vse naredilo v tem času, kar je vojna in prosi za agitacijo, da bodo vsi nabrežinski železničarji pri organizaciji, od prvega do zadnjega, da bomo ponosni in da bomo lahko rekli, da je naša podružnica v Nabrežini najbolj močna in da najbolj deluje.

Ko se nobeden več k besedi ne oglasi, zaključí predsednik Jan ob pol 11. zvečer shod.

Shodi.

Nabrežina. Dne 3. marca 1915 ob pol 8. zvečer bo občni zbor krajevne skupine Nabrežina s sledečim dnevnim redom:

1. Poročila:
  - a) predsednika,
  - b) blagajnika,
  - c) kontrole.
2. Volitev novega odbora.
3. Situacijsko poročilo, poroča tajnik Kopač iz Trsta.

Dolžnost vsakega člana je, da pride k občnemu zboru, nobeden naj ne manjka! Odbor vam poda pregled o svojem delovanju. Pripeljite s seboj tudi svoje žene!

Prosimo pa tudi vse tiste sodruge, ki so zaostali s plačilom, naj poravnajo svoje članske prispevke, če ne jih bomo morali brez usmiljenja izključiti iz železničarske organizacije. Če je sodr. zaostal za več mesecev, plačuje lahko ostanek v obrokih, samo da poravna. Premisli naj pa vsak poprej, da mu ne bo pozneje žal, ko bo že izključen iz društva. Naša organizacija je edina organizacija, ki za naš deluje, ker tudi nihče ne ve, kdaj se mu kaj pripeti.

Obvestila centrale.

Seja upravnega odbora 20. januarja 1915. I. Podpore: a) H.-U., 34 primerov, dovoljeno K 4450.—; b) zasilni sklad: 21 primerov, za 16 primerov dovoljenih K 290.—, 5 primerov odklonjenih; c) društvo: 40 primerov, za 35 primerov dovoljenih K 760.—, 5 primerov odklonjenih. — II. Pravovarstvo: 50 primerov dovoljenih. — III. Ekspenzijske note: Za 9 primerov dovoljenih K 853.70. — Rešijo se tekoče zadeve in več upravnih zadev.

Seja centralnega odbora 3. februarja 1915. — Sprejme se poročilo o stanju naše organizacije in diskusija o tem. — Prične se s posvetovanjem o predlogih, ki so bili izročeni na lanski skupščini delegatov. — Rešitev tekočih zadev.

Seja upravnega odbora 27. januarja 1915. — Sprejme se poročilo o obratu »Železničarskega doma«. — Poročilo o doslej dokončanem letnem računskem zaključku pa l. 1914. — Rešijo se različne administrativne zadeve in tekoče zadeve.

Važno za strojevodje! V založbi tiskarne Karl in Louis Schwabe, Dunaj V., Rüdigergergasse 24, je izšla zelo pregledno sestavljena pomožna knjiga za strojevodje, kako se izračuna kilometrska odškodnina. Knjigo se imenuje »Hilfsbuch zur Berechnung des Kilometergeldes für das Lokomotivpersonal«. Knjigo je spisal Fr. Bayer in jo priporočamo.

Iz okrožnic in uradnih listov.

Kako je postopati z nedefinitivnimi in pomožnimi delavci, ki so sprejeti v provizijski zavod.

Vsem službenim mestom!

C. kr. železniško ministrstvo odreja z odlokom od 3. januarja 1915, št. 2434/5 ex 1914, da ni dopustno po določbah delovnega reda, da velja službeno razmerje nedefinitivnih in pomožnih delavcev, sprejetih v provizijski zavod c. kr. državnih železnic, tudi še tedaj, če pretrgajo službeno razmerje.

Tem uslužbencem je treba vselej, kadar se jih ne rabi več, odpovedati na sedem dni v zmišlu § 17. delovnega reda, odnosno § 138. službenega reda.

Kar so ti uslužbenci že vplačali v sklad, to se jim povrne le tedaj, če ga ne misli predstojništvo več sprejeti v službo.

Če ga misli predstojništvo zopet uporabiti v službi v doglednem času, tedaj naj se opozori do-

tičnega uslužbenca na to, če zahteva povračitev vplačanih prispevkov, da je v njegovem interesu, če ne dvigne prispevkov. Izplača naj se mu le tedaj, če še vedno vztraja na izplačilu.

Vprašanje o prispevanju v sklad teh delavcev za čas, ko prekinejo delo, je bilo urejeno v okrožnici št. 16, ex 1914.

Naznanilo shodov.

Jesenice. V nedeljo 7. marca t. l. ob 7. zvečer se vrši

občni zbor

krajevne skupine Jesenice s sledečim dnevnim redom:

1. Poročila:
  - a) predsednika;
  - b) blaganika;
  - c) kontrole.
2. Volitev odbora.
3. Situacijsko poročilo, poroča tajnik iz Trsta.
4. Raznoterosti.

Poudarjati je treba, da je poset občnega zbora dolžnost vsakega člana; zato se nadejamo polnoštevilnega obiska. Posebna vabila se ne izdajo.

Vodstvo krajevne skupine.

Dne 8. marca ob polu 8. zvečer bo **člansko zborovanje** krajevne skupine **Ljubljana I.** v gostilni pri »Levu« na Marije Terezije cesti.

Dnevni red:

1. Situacijsko poročilo.
2. Raznoterosti.

Častna dolžnost vsakega člana je, da pride na to važno zborovanje.

Cenjenim vodstvom krajevnih skupin in vplačevalnic!

Med železničarji, ki so se morali izseliti iz Galicije in Bukovine, je tudi mnogo takih, ki so bili doslej člani naših organizacij.

Ker bi centralno vodstvo dobilo rado zaradi društvenih zadev zvezo s temi člani, ki so sedaj razkropljeni po vseh deželah, prosi vse sodruge funkcionarje v okrožju katerih so taki člani iz Galicije in Bukovine, da stopijo takoj v zvezo s temi člani in nam vpošljejo čimprej imenik in naslove teh članov. V tem imeniku naj bo tudi vpisano, kateri krajevni skupini so prej pripadali ti člani in če so vpošiljali prispevke direktno centrali ali svoji krajevni skupini.

Od uspeha te akcije je odvisno, kdaj da pričnemo zopet izdajati poljski strokovni list »Kolejarz«.

Centralno vodstvo.

Podporni sklad centralne organizacije.

XII. izkaz.

Nastavljenci naše organizacije: Tri procentni popust od plač, deveti obrok, 168 K 38 vin.; Kopsa, Tyniš, K 12.—; L. Sch., Heiligenich, K 6.—; krajevna skupina Wal.-Mesarič K 2.20; Franc Řehak, Dunaj 13./8., K 3.—; dr. I. Ambros, Olomuc, K 50.—. V zadnjih izkazih je bilo izkazanih K 1907.10, skupaj K 2148.68.

XIII. izkaz.

Nastavljenci naše organizacije. Triprocentni popust od plač, deseti obrok, 162 K 13 vin.; od neke zabave K 5.—; prej izkazanih K 2148.68, skupaj K 2316.11.

XIV. izkaz.

Nastavljenci naše organizacije. Triprocentni popust od plač, K 5.40; »Družinski večer« K 4.12; prej izkazanih K 2316.11, skupaj K 2325.63.

Izpremembra naslova.

Član personalne komisije Franc Barta, uradni sluga pri c. kr. ravnateljstvu državnih železnic na Dunaju, stanuje Dunaj XV./1, Lichtgasse 10, I. nadstropje, vrata 4.

Raznoterosti.

Amnestija v Italiji. Italijanski kralj je podpisal ob priliki rojstva princesinje Marije odlok, ki izkazuje za različne zločine, storjene ob zadnji železničarski stavki, dalekosežno pomiloščenje. Izvzeta sta le dva zločina: Umor in težka telesna poškodba.

Smrtina kazni zaradi govora. Uradni list gališkega namestništva »Gazeta Lvovska«, ki izhaja za čas vojne v Biali: je priobčil sledeče: Urednik Josip Kotek iz Prosnica pri Moravski Ostravi je bil obsojen na smrt na vešala po vojaškem voveljstvenim sodiščem zaradi državi sovražnega govora. To sodbo so izpremenili milostnim potom v smrt potom ustrelitve. Dve uri po razglasu razsodbe se je izvršila sodba na dvorišču sodniškega poslopja.

Spregled disciplinarnih kazni in njih posledic za železničarje. Uradni list c. kr. železniškega ministrstva priobčuje 23. decembra odlok, v katerem obljubuje železniški minister Förster, da bo spregledal vse one disciplinarne kazni in njih posledice, ki so bile izrečene pred 1. avgustom. Spregled kazni zadene vse one uslužbenice avstrijskih državnih železnic, ki so bili vpoklicani in ki zvesto opravljajo svojo službo v vojni. Tudi disciplinarne postopanje, če se je začelo pred 1. avgustom, se ustavi proti tem železničarjem. Oni železničarji, ki nameravajo prositi za spregled disciplinarnih kazni, morajo javiti to štiri tedne po končani vojni in sicer, ali ustno neposrednemu službenemu predstojniku ali pa potom pismene prošnje pri železniškemu ministrstvu.

457 članov je padlo v vojni. Do konca l. 1914 je bilo javljenih pri nemški zvezi tekstilnih delavcev 457 članov, ki so padli v vojni. Ob začetku vojne je štela zveza okroglo 130.000 članov, med temi 50.000 žensk.

Za mir. Na Angleškem so ustanovili zvezo, ki se imenuje »Union of Democratic Control«, Zvezin namen je, pripravljati tla za bodoči mir. Unija bo pričela po vseh evropskih deželah z mirovno akcijo.

Mednarodna socialno demokratična konferenca za mir. 16. in 17. januarja se je sešla v Kodanju mednarodna socialno demokratična mirovna konferenca. Razen zastopnikov danske socialno demokratične stranke so prišli tudi zastopniki s Švedije, z Norveške in s Holandskega. Konferenco je otvoril načelnik danske socialno demokratične stranke, sodrug Stauning. Zapisnik te seje, ki je zelo obširen, bodo izdali z referati vred šele po vojni.

Preganjanje Židov na Ruskem. Organizacija socialističnega židovskega proletariata »Zveza« priobčuje v glasilu francoskih socialistov »Humanité« oklic civiliziranemu svetu. V oklicu pripovedujejo, da preganjajo ruske oblasti, odkar je vojna, ruske žide na najstrahotnejši način. Za najmanjši prestopok postavijo žide pred vojaška sodišča, ki jih takoj obsodijo na smrt ali pa na dolgoletno prisilno delo.

Dvajsetletnica tiskarske zveze. Zveza avstrijskih tiskarjev je praznovala o Božiču svoj dvajsetletni jubilej. Leta 1894. je bila zveza majhna, ampak čvrsta. Sedaj lahko s ponosom reče, da je ena najboljših organizacij. Leta 1913. je štela 16.252 članov.

Koliko železniških vlakov je potrebnih za transport enega armadnega zbora? Neki vojaški strokovni list priobčuje o transportu enega armadnega zbora naslednje podatke: En armadni zbor obsega dve infanterijski diviziji s primerno skupino artiljerije s trenom in sanitetnimi oddelki. Obe infanterijski brigadi potrebujeta 14 vlakov, artiljerijska divizija 9, glavni stan divizije, sanitetni oddelki in tren 11 vlakov, skupaj torej 34 vlakov. Oni deli armadnega zbora, ki niso uvrščeni v divizije, pa potrebujejo: Kavaljerijski polk 4 vlake, artiljerijski zbor 12 vlakov, če je potrebna še ena infanterijska brigada; tedaj potrebuje 7 vlakov, ženijski polk, glavni stan in ambulance po 2 vlaka. To je torej 28 vlakov. Dalje je treba odpustiti: Artiljerijski park v 20 vlakih, oskrbovalni zbor v 41 vlakih, moštvo za gradnjo mostov in ambulance po dva vlaka, ženijski polk in depot potrebujeta po en vlak. Ti podatki veljajo za fran-

coski armadni zbor, ali skoraj enako razmerje je v vseh evropskih deželah. Če seštejemo vse prejšnje podatke, tedaj vidimo, da potrebuje armadni zbor v popolni vojni opremi 117 vlakov, od katerih ima vsak po 45 do 50 železniških voz. V cellem je to nad 5000 železniških vlakov.

Mirovno gibanje na Francoskem. Francoska vlada je izdala na vse politične oblasti v deželi ukaz, v katerem zahteva strogo postopanje proti osebam, ki agitirajo za mir. V ukazu pravi francoska vlada, da potuje po deželi mnogo oseb, ki agitirajo zlasti pri ženah, naj nastopijo za mir. Vlada ukazuje, da se mora ta agitacija zatreti in vse agitatorje aretirati.

Izgube naše armade. 12. avgusta 1914 je izšel prvi izkaz o izgubah naše armade, sledilo mu jih je doslej še 99, tako imamo sedaj že 100 izkazov. V prvih 100 izkazih o izgubah je navedenih: 8980 ranjenih častnikov, 2263 mrtvih častnikov, 628 vjetih častnikov; od moštva pa 231.160 ranjenih, 40.827 padlih in 9502 vjetih. Skupne izgube so torej: 240.140 ranjenih, 43.090 padlih in 10.130 vjetih. Vse izgube znašajo torej 293.360 mož. Torej število velja za prve 4 in pol mesecev vojne.

Blagor onim, ki verujejo. Turški parlament zboruje; nemški je bil sklican v začetku decembra; francoski, angleški in ogrski parlamenti so zborovali; ali avstrijski parlament ne zboruje, ker je... v parlamentarnem posloju bolnišnica.

Družinam vpoklicanih ne smejo odpovedati stanovanja. Nekateri hišni posestniki bi najraje odpovedali stanovanje družinam vpoklicanih. Najvišje sodišče je razsodilo v takih primerih takole:

Neki gospodar je odpovedal potom okrajnega sodišča na Dunju osemdnevno stanovanje neki družini, katere mož je bil vpoklican; odsotnemu tožencu je predlagal hišni posestnik kuratorja. Sodnija je predlog zavrnila in prekinila postopanje v zmislu § 2. civilno-pravnega reda. Najvišje sodišče je zavrnilo rekurz s pripombo: Kljub najemniškega lista, iz katerega je osemdnevna odpoved razvidna, lahko najemnik proti odpovedi navede razne razloge. Ker je hišni posestnik sam trdil, da je bil najemnik vpoklican, je dana podlaga za prekinjenje postopanja. Določitev varuha naj izostane, ker isti ne bi mogel ukreniti drugega, kakor predlagati prekinitve postopanja. Ta razsodba je jasna in jo moramo le pozdraviti v interesu družin vpoklicanih. To bi bilo pač lepo, da bi hišni posestniki imeli pravico družine vpoklicanih pometati na cesto, medtem ko se oni bore na življenje in smrt, da ohranijo posedujočim domovino. Seveda pa ta razsodba nikakor ne daje pravice, da ni treba plačevati stanarine.

Velike uši in konec vojne. Ruski vojaki proročujejo, da bo kmalu konec vojne, ker so postale uši že zelo velike. Ob začetku vojne so bile te ljube živalice prav majhne, zrasle so pa v teku mesecev in sedaj so že skoraj tako velike kakor grah. Tako je bilo v rusko-japonski vojni kakor je pripovedoval vjet ruski vojak, ki se je bil tudi udeležil vojne proti Japoncem.

Naš parlament je sedaj kinematografično gledališče. Dunajska »Zeit« poroča: Za ranjene vojake so priredili v parlamentu kinematografično redstavo vojnih slik.

VSEBINA ŠT. 3. IN 4. Z DNE 1. FEBRUARJA 1915.

Članki: Cesarjevo priznanje. — Vojna. — Socialne dolžnosti v vojnem času. — Iz centralnega odbora za uslužbenca avstrijskih državnih železnic. — Vojna in denar. — Oderuštvo s sladkorjem. — Volkovi na bojišču. — Industrija in vojna. — Volitve v personalno komisijo na južni železnici.

Podporni skladi: Podporni sklad za čas vojne. — Podpore zaostalim svojcem članov.

Okrožnica juž. žel. št. 12.780/A. Vračunanje službene dobe.

Dopisi: Moralne cvetke s Pragerskega. — Zloglasni mestni mojster Zelan Karl na Pragerskem. — Od direkcije c. kr. drž. železnice v Trstu. — Celje.

Iz organizacije.

Društveni vestnik.

Iz okrožnic in uradnih listov.

Raznoterosti.

Književnost.

Zanimiv ilustrovani tednik so »Tedenske Slike«, ki priobčujejo vsak teden mnogo zanimivih slik z bojišč in o drugih dogodkih, priobčujejo tudi slike padlih junakov. List »Tedenske Slike« priobčujejo tudi pesmi, povesti jako zanimiv roman itd. itd. Priporočamo vsem, da si naroče list »Tedenske Slike«. Izhaja v Ljubljani in stane četrletno le 2 K 50 vin. Posamezne številke se dobe tudi po trafikah in knjigarnah po 20 vin. izvod.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zadružništvo.

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu
registрована zadruga z omejenim poroštvom.

XI. zadružno leto od 1. julija 1914 do 30. junija 1915

Mesečni izkaz.

Razpečano blago.

Zadružna doba 1914/15	1913—1914	Narastek
Julij K 395.939·11	261.590·35	134.348·76
Avgust . 389.253·63	280.064·71	109.188·92
September . 403.745·37	295.665·65	108.079·72
Oktober . 442.562·22	351.259·35	91.302·87
November . 404.943·21	345.033·23	59.909·98
December . 398.061·90	410.881·75	12.819·85
Januar . 389.539·43	384.812·27	4.727·16
K 2.824.044·87	2.329.307·31	494.737·56

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 31. januarja 1915	11816
„ „ „ 30. junija 1914	10786
Narastek v 7 mesecih	1030

Hranilni oddelek.

Stanje vlog do 31. januarja 1915	K 631.184·21
„ „ „ 30. junija 1914	559.641·72
Narastek v 7 mesecih	K 71.542·49

Od 1. julija 1914 do 31. januarja se je izplačalo na dividendah K 21.254·11

Na bolniški in posmrtninski podpori se je izplačalo od 1. julija 1914 do 31. jan. 1915 K 14.251·50.

Izkupiček skladišča oblek

(že obsežen v razgledu razpečanega blaga.)

Oddelek konfekcije	K 38.873·62
„ manufakture	55.264·81
„ obuval	35.509·67
„ pokrival	10.277·72
Skupno	K 139.925·82

Trst, dne 31. januarja 1915.

Vodstvo.

Žepni koledar za leto 1915 je izšel

Žepni koledar za leto 1915 obsega bogato, praktično vsebino za železničarje, druge nameščence in delavce sploh. Odlikuje se to pot po izredno elegantni vezavi. Sploh je koledar praktična priročna knjižica, ki je ne more pogrešati nihče.

Cena posameznemu koledarju je K 1.—, po pošti 10 vinarjev več.

Naroča se pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica 22./I.

Sodrugri zahtevajte povsod pri svojih zaupnikih žepni koledar.

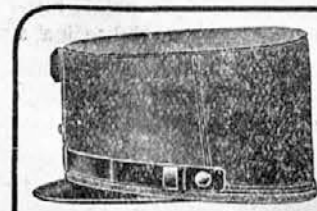
Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Adalbert
Kassig

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Cepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. — Postrežba točna.

Naročajte in podpirajte delavsko časopisje!

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v

zalogi lastne tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana na Bregu št. 20

(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške	K 14.—, 17.—, 20.—.
„ ženske	12.—, 15.—, 18.—.
„ dečke 36/39	K 10.—, 12.—.
„ otroke št. 22 25 26-28 29 31 32-35	
	K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

Garantirana kakovost
Cenejše vrste od K 1·50 naprej.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana**

Naročite si ilustrovani tednik

„Tedenske Slike“

ki priobčuje najnovejše vesti in slike z bojišč. V zvezi je z ilustračno centralo na Dunaju, ki ima več posebnih vojnih poročevalcev-fotografov. List „Tedenske slike“ stane za četrta leta 2·50 K, za pol leta pa 5 K. Naslov: Tedenske Slike, Ljubljana.

Posamezne številke se dobe po tobakarnah, knjigarnah in na kolodvorih izvod po 22 h.